

Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının 2009-cu ildə fəaliyyəti haqqında hesabat

Hesablama Palatasının 2009-cu ildəki fəaliyyəti qüvvədə olan qanunvericilik aktlarına, təsdiq olunmuş İş planına və digər müvafiq normativ sənədlərə əsasən həyata keçirilmişdir.

Hesabatda qlobal maliyyə və iqtisadi böhranın davam etməsinə baxmayaraq, həyata keçirilən məqsədyönlü iqtisadi siyasət nəticəsində ölkənin maliyyə potensialının gücləndirilməsi xüsusi qeyd edilmiş və vurğulanmışdır ki, belə bir şəraitdə maliyyə vəsaitlərinin idarə edilməsi və istifadəsinin səmərəliliyinin yüksəldilməsi prioritet vəzifələrdən olmaqla ən aktual məsələlərdən birinə çevrilmiş, bu istiqamətdə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi üçün dövlət maliyyə nəzarətinin şəffaf, cəmiyyət üçün açıq, eyni zamanda işlək və çevik olmasına, dövlət vəsaitlərindən istifadə zamanı maliyyə intizamının gücləndirilməsinə daha çox diqqət yetirilmişdir.

Qeyd edilmişdir ki, son iki ildə “Hesablama Palatası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa əlavə və dəyişikliklərin edilməsi nəticəsində Palataya verilmiş əlavə səlahiyyətlər Palatanın cari fəaliyyətini daha çevik təşkil etməyə, strukturunu təkmilləşdirməyə, səriştəli və nəzarət sahəsində böyük təcrübəyə malik olan mütəxəssisləri işə qəbul etməyə, nəzarət tədbirlərinin əhatə dairəsini genişləndirməyə və sayını artırmağa imkan vermişdir. Belə ki, 2009-cu ildə 31 audit və 10 ekspert-analitik tədbirin keçirilməsi təmin edilmiş, Hesablama Palatasının yeni inzibati binasının tikintisinin başa çatdırılması və işçi heyətin yeni binada yerləşdirilməsi ilə əlaqədar olaraq 4 audit və 1 ekspert-analitik tədbirin icrası 2010-cu ilə keçirilmişdir.

Hesabatda, əvvəlki ildə olduğu kimi, 2009-cu ildə də yalnız Hesablama Palatası tərəfindən nəzərdə tutulan və İş planı ilə təsdiq edilən nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi, İş planının formalaşdırılması zamanı və hesabat ili ərzində qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər mənbələrdən sorğu və təkliflərin daxil olmaması qeyd edilmişdir.

Hesablama Palatasının fəaliyyətini tənzimləmək məqsədilə 2009-cu il ərzində Palatanın 25 Kollegiya iclası keçirilmiş və həmin icaslarda funksional vəzifələrin icrası, o cümlədən maliyyə-büdcə nəzarəti tədbirlərinin keçirilməsi ilə bağlı 83 məsələ üzrə müvafiq qərarlar qəbul edilmişdir.

Hesabat ili ərzində Hesablama Palatasına dövlət təşkilatlarından və müxtəlif yerli və xarici təşkilatlardan 1269 sənəd, o cümlədən, dövlət təşkilatlarından 677, xarici təşkilatlardan 214, müxtəlif yerli təşkilatlardan 279, mətbuat orqanlarından 24, dövlət hakimiyyət orqanlarından 72 və telefonoqram şəklində 3 sənəd daxil olmuşdur.

Hesablama Palatası tərəfindən 2009-cu il ərzində müxtəlif ünvanlara ümumilikdə 987 məktub, o cümlədən dövlət hakimiyyəti orqanlarına 28, dövlət təşkilatlarına 421, müxtəlif yerli təşkilatlara 362, xarici təşkilatlara 155, mətbuat orqanlarına 7 məktub, habelə ayrı-ayrı ünvanlara 14 telefoqram göndərilmişdir.

Qeyd edilmişdir ki, hesabat ilində Palatanın cari fəaliyyətini lazımi səviyyədə təşkil etmək üçün kadr potensialının və maddi-texniki təminatın gücləndirilməsi, yüksək ixtisaslı kadrların işə qəbul edilməsi, iş şəraitinin yaxşılaşdırılması, metodoloji təminatın təkmilləşdirilməsi, normativ-metodiki sənədlərin hazırlanması və s. bu kimi məsələlər əsas fəaliyyət istiqamətlərindən olmuşdur.

Hesablama Palatasının qanunvericiliklə müəyyən olunmuş funksiyalarının icrasına uyğun olaraq 2009-cu ildə ekspert-analitik fəaliyyət sahəsində aşağıda qeyd olunan rəylər hazırlanaraq Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim olunmuşdur:

- “Azərbaycan Respublikasının 2008-ci il dövlət büdcəsinin icrası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinə və büdcənin icrasına dair illik hesabatə rəy;

- “Azərbaycan Respublikasının 2010-cu il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinə rəy;

- “Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2010-cu il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinə rəy.

Hesabat dövründə 2009-cu ilin İş planına uyğun olaraq Hesablama Palatasının müxtəlif fəaliyyət istiqamətlərini əhatə edən audit tədbirləri həyata keçirilmişdir. Bu tədbirlər vergi gəlirlərinin qanunvericiliyə uyğun formalaşdırılmasını və icrası vəziyyətinin araşdırılmasını, dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlərin həcmi, strukturu və təyinatı üzrə vaxtında və səmərəli istifadə olunmasını, habelə bu vəsaitlər üzrə maliyyə əməliyyatlarının qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydalara və müddətlərə uyğun həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə aparılmışdır.

Hesabatda Palata tərəfindən həyata keçirilmiş audit tədbirləri zamanı bir sıra nöqsan və çatışmazlıqlara yol verilməsinin müəyyən olduğu qeyd edilmişdir. Dövlət büdcəsinin gəlirləri sahəsində ayrı-ayrı tədiyə növləri üzrə dövlət büdcəsinin mədaxili üzrə büdcə təklifləri verilərkən proqnoz göstəricilərinin hesablamalarla tam şəkildə əsaslandırılmaması, uçot-hesabat işlərinin aparılmasında müəyyən çatışmazlıqlara yol verilməsi, vergi ödəyicisinin şəxsi hesab və rəqəsinə əsassız azalma məbləğinin işlənməsi nəticəsində artıq ödəmənin yaranması, zərərli fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri üzrə zərərin yaranma səbəblərinin və əlavə dövrüylərin yaranması mümkün olan hallar üzrə vergiyə cəlb olunan obyektin mövcudluğunun araşdırılmaması, səyyar vergi yoxlamasının aparılmasını və nəticələrinin rəsmiləşdirilməsini tənzimləyən müvafiq normativ-hüquqi sənədlərin tələblərinin tam şəkildə gözlənilməməsi, vergi nəzarəti tədbirləri nəticəsində

hesablanmış əlavə vəsaitlərin və tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə ödənilməməsinin borc məbləğlərinin artımına səbəb olması, müşahidələrin nəticələrinin “Xronometraj metodu ilə müşahidə aparılması Qaydaları”nın tələblərinə uyğun rəsmiləşdirilməməsi, bəzi vergi ödəyicilərinin əmlaklarının, tələbin əmlaka yönəldilməsi məqsədilə siyahıya alınması üzrə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməməsi, bank hesablarına sərəncamlar qoyulduğu halda vergi ödəyicisi tərəfindən mənfəət vergisinin bəyannamələrində göstərilən bank xidməti xərcləri üzrə müəssisənin əməliyyatlarının tərkibinin araşdırılmaması, ƏDV üzrə geri qaytarılmış vəsaitlərin maliyyələşmələrdə nəzərə alınma mexanizminin və uçot hesabat sənədlərində əks olunma qaydalarının müəyyən edilməməsi, gəlirin düzgün hesablanılmaması səbəbindən mənfəət vergisinin azaldılması, dövlət rüsumlarının qanunvericiliklə müəyyən edilmiş dərəcələrə uyğun tam həcmdə mədaxil edilməsinin və dövlət büdcəsinə vaxtında köçürülməsinin təmin edilməməsi halları müşahidə edilmişdir. Yerli xərclərin tərtibi prosesində büdcə təşkilatları tərəfindən proqnozlar hazırlanarkən bir sıra hallarda “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun, “Dövlət büdcəsinin tərtibi və icrası Qaydaları”nın, habelə mühasibat uçotu və kassa əməliyyatlarının aparılması qaydalarına riayət olunmaması, xərc maddələri üzrə proqnozlaşdırılma işlərinin düzgün təşkil edilməməsi səbəbindən sonradan çoxsaylı düzəlişlərdən istifadənin aparılması və vəsaitlərin digər xərc maddələrinə yönəldilməsi, ştat vahidlərinin sinif komplektlərinə uyğunlaşdırılmaması, məktəbəqədər uşaq müəssisələri üzrə qruplar formalaşdırılarkən uşaqların sayının nəzərə alınmaması, mal-materialların anbara mədaxil və məxaricinin tələb olunan qaydada sənədləşdirilməməsi, əsassız kreditor və debitor borclarının yaradılması, bəzi hallarda büdcə təşkilatlarında şəbəkə, ştat, kontingent göstəricilərini tənzimləyən müvafiq normativ-hüquqi sənədlərin tələblərinin gözlənilməməsi nəticəsində artıq ştat vahidlərinin proqnozlaşdırılması, müxtəlif səbəblərdən əlavə və artıq əmək haqqının ödənilməsi, xərclər smetasında nəzərdə tutulmuş vəsaitlərin istifadəsi zamanı təyinat dəyişikliyinə yol verilməsi, qanunvericilikdə nəzərdə tutulmadığı halda əmək haqqının qənaəti hesabına mükafat və müavinətlərin verilməsi, təhtəhsab şəxslərlə aparılmış hesablaşmalar zamanı bir sıra nöqsanlara yol verilməsi, nəzərdə tutulmadığı halda mükafat, maddi yardım və ezamiyyə xərclərinin ödənilməsi kimi nöqsan və çatışmazlıqlara daha çox yol verilmişdir. Nəzarət tədbirləri zamanı məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə proqnoz hesablamalarının tam əsaslı aparılmaması, sığortaedənlərin qeydiyyatı və uçotu, sığortaedənlərlə məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə hesabatların qəbulu, pensiya təyin olunması üçün ərizələrin qeydiyyata alınması, pensiyaçıların uçot vəzifəsində olan pensiya məbləğlərinin hesablanması və pensiyalar üzrə ödəniş tapşırıqlarının hazırlanmasında, habelə sığorta stajının, arxiv arayışlarının təsdiq edilməsi istiqamətində müvafiq qanunvericiliyin

tələblərinə tam riayət edilməməsi, penya və maliyyə sanksiyalarının hesablanması, debitor borcların yığılması sahəsində bir sıra nöqsanlara yol verilməsi, pensiya hesablanarkən bəzi hallarda əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinə, hamiləliyə və doğuma görə verilmiş müavinətlərin məbləğinin gəlir kimi nəzərə alınması halları da aşkar olunmuşdur. Dövlət satınalmalarının keçirilməsi prosesində də çoxlu sayda nöqsan və çatışmazlıqlara yol verilmişdir. Belə ki, bəzi hallarda satın alınan malların (işlərin və xidmətlərin) ehtimal olunan qiymətinin mövcud qanunvericiliyin tələblərinə əməl edilmədən müəyyənləşdirilməsi, iddiaçılar tərəfindən təqdim edilmiş qiymət cədvəllərində və satınalmalar üzrə bağlanmış müqavilələrdə alınacaq malların mənsəyinin göstərilməməsi, satınalma müqavilələrinin yerinə yetirilmə təminatının alınmaması, satınalma müqaviləsinin bağlanması barədə qalib təşkilata bildirişin göndərilməməsi, yeni yaradılmış və ya tenderə çıxarılan sahə üzrə təcrübəsi olmayan müəssisələrin qalib elan olunması, bəzi hallarda satınalmada iştirak etməyən müəssisələrə vəsait köçürülməklə mal-materialların alınması, tender məbləğinin hissələrə bölünərək satınalmanın kotirovka üsulu ilə icra olunması, tenderin qiymət cədvəllərində olmayan işlərin ödənişinin aparılması, təklifdə göstərilən işlərin meyarının dəyişdirilməsi, iş və xidmətlər yerinə yetirildikdən sonra müəssisə və təşkilatlarla müqavilələrin bağlanması, vəsaitlərin satınalma metodu tətbiq edilmədən xərc edilməsi, tenderdə iştirak haqqından düzgün istifadə edilməməsi kimi hallara nəzarət tədbirləri zamanı daha çox rast gəlinmişdir. Hesabatda, həmçinin, bəzi maliyyə-təsərrüfat əməliyyatlarının nəticələrini əks etdirən müxabirləşmələrin əsaslı vəsait qoyuluşlarının uçotuna uyğun balans hesablarında sonadək aparılmaması, başa çatdırılmayan tikintinin dəyər ifadəsi ilə maliyyə hesabatlarında öz əksini tapmaması, dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına yerinə yetirilən təmir-tikinti işlərinin dəyərinin bəzi hallarda artırılması, mənzil fondu və şəhərin abadlığı üzrə aparılan təmir-tikinti işlərinin dəyərinin aidiyyəti təşkilatların balanslarında uçota alınmaması, müqavilə qiymətləri hesablanılmadan podratçı təşkilatlarla müqavilələrin bağlanması, mənzil fondunun zərərinin ödənilməsinə və abadlaşdırma xidmətləri haqqının ödənilməsinə proqnozlaşdırılan məbləğlərin artırılması, məişət tullantılarının daşınması və zərərsizləşdirilməsi haqqının az hesablanması, əsas fondların əsas vəsaitlərin təsnifatına uyğun sənədləşdirilməsinin aparılmaması və müvafiq təhvil-təslim aktlarının tərtib edilməməsi, bəzi hallarda avans və icra zəmanəti üzrə ödənişlərin müqavilə şərtlərinə uyğun icra edilməməsi və s. kimi halların müşahidə olunması da öz əksini tapmışdır.

Hesabatda keçirilmiş hər bir nəzarət tədbiri üzrə nəticələr, eyni zamanda yoxlanılan qurumlarda aşkar edilmiş nöqsan və çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün Palata və həmin qurumlar tərəfindən görülmüş işlər, habelə dövlət vəsaitinin bərpa olunması və s. kimi məlumatlar əks etdirilmişdir. Bundan başqa, hesabatda nəzarət tədbirləri nəticəsində aşkar olunmuş bir neçə fakt

üzrə cinayət işinə başlanılması, əsassız ödənilmiş vəsaitlərin nağd və ya köçürmə yolu ilə büdcəyə qaytarılması, əlavə təmir-tikinti işlərinin görülməsi, vergi və digər icbari ödənişlər üzrə dövlət büdcəsinə əlavə vəsaitlərin hesablanması, büdcədən ayrılacaq maliyyələşmə məbləğlərinin azaldılması, debitor borcların və əsas vəsaitlərin uçota alınmasının təmin olunması, normativdən artıq yaradılmış ştat, dərnək və qrupların ləğv edilməsi, habelə günahkar şəxslərin barəsində müvafiq tədbirlərin görülməsi və s. xüsusi vurğulanmışdır.

Hesabatda Palatanın cari fəaliyyətini “Hesablama Palatası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Hesablama Palatasının Daxili Nizamnaməsinə və digər aidiyyəti qanunvericilik aktlarının tələblərinə uyğun qurmaq, büdcə prosesində fəal iştirakı təmin etmək, daxil olmuş qanun layihələrinin ekspertizasını keçirmək, digər dövlət hakimiyyəti orqanları ilə münasibətləri daha çevik tənzimləmək üçün müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi qeyd olunmuşdur, o cümlədən:

– “Dövlət və bələdiyyə əmlakının və vəsaitlərinin idarə olunması sahəsində korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalara qarşı mübarizənin gücləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 22 iyun tarixli 103 nömrəli Fərmanının 7-ci bəndi ilə dövlət əmlakının idarə edilməsinə, onun barəsində sərəncam verilməsinə, dövlət büdcəsinin icra olunmasına, dövlət əmlakının özəlləşdirilməsindən əldə edilən vəsaitlərin dövlət büdcəsinə daxil olmasına, habelə hüquqi şəxslərə və bələdiyyələrə dövlət büdcəsindən vəsaitlər ayrıldıqda həmin vəsaitlərin təyinatı üzrə istifadə edilməsinə nəzarətin həyata keçirilməsi zamanı cinayət əlamətləri olan hüquqpozmalar aşkar etdikdə, təxirəsalınmadan müvafiq materialların Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna göndərilməsinin və müvafiq prokurorun müraciətinə əsasən təcrübəli və peşəkar mütəxəssislərin ayrılmasının təmin edilməsinin Hesablama Palatasına tövsiyə olunması öz əksini tapmışdır.

Qeyd edilən Fərmandan və Hesablama Palatası ilə Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu arasında qarşılıqlı əməkdaşlıq barədə 01 dekabr 2008-ci il tarixli Razılaşma Memorandumundan irəli gələn vəzifələrin icrası olaraq daha sıx əməkdaşlığı təmin etmək, qoyulmuş məsələlərin operativ həllinə nail olmaq məqsədilə Hesablama Palatası tərəfindən 2009-cu il 13 iyul tarixli 53 nömrəli əmr və müvafiq qanunvericilik aktlarına əlavə və dəyişikliklərin edilməsi barədə aidiyyəti dövlət orqanlarına təkliflər verilmişdir;

– Hesabat ilində Hesablama Palatası tərəfindən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 22 iyun tarixli 103 nömrəli Fərmanının 8.1-ci bəndinin icrası ilə bağlı bəzi qanunvericilik aktlarına müvafiq əlavə və dəyişikliklərin edilməsinə dair Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinə müvafiq təkliflər təqdim edilmişdir;

– Palata tərəfindən hesabat ili ərzində “Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiyanın təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 28 iyul tarixli 2292 nömrəli Sərəncamının icrası ilə bağlı görülmüş işlər haqqında Azərbaycan Respublikasının Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə üzrə Komissiyasının Sədrinə və Azərbaycan Respublikasının Baş Nazirinə altı aylıq və illik hesabat təqdim edilmişdir;

– Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin İqtisadi Siyasət Komitəsi, Dövlət Neft Fondu, Maliyyə və Vergilər Nazirlikləri, Hesablama Palatası, Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqı və Auditorlar Palatasının birgə təşkilatçılığı ilə oktyabrın 16-17-də Bakıda “Böhrandan sonrakı iqtisadiyyatda maliyyə resurslarının səmərəli idarə olunmasında şəffaflığın rolu” mövzusunda beynəlxalq elmi-praktiki konfrans keçirilmişdir.

– Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasında 2010-cu ildə sədr, sədrin müavini, auditorlar və Aparatın rəhbəri tərəfindən vətəndaşların qəbul edilməsi, qəbul günlərini və saatlarını əks etdirən cədvəl Hesablama Palatasının 2009-cu il 24 dekabr tarixli 93 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir;

– dövlət qulluqçularının həvəsləndirilməsi ilə əlaqədar tədbirlərdən irəli gələn məsələlərin həlli məqsədi ilə “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 3 sentyabr tarixli 569 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Dövlət orqanlarında dövlət qulluqçularına ixtisas dərəcələrinin verilməsi Qaydaları”na və 2003-cü il 4 avqust tarixli 911 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “İnzibati və yardımçı vəzifələrin Təsnifat Topluğu”na əlavələr və dəyişikliklər edilməsi barədə 2008-ci il 6 avqust tarixli 810 nömrəli Fərmanına müvafiq olaraq Hesablama Palatası Sədrinin Sərəncamı ilə Palatanın 28 əməkdaşına müvafiq ixtisas dərəcələri verilmişdir;

– əvvəlki ildə olduğu kimi hesabat ilində də Hesablama Palatasının rəhbərliyi tərəfindən səriştəli və nəzarət sahəsində böyük təcrübəyə malik olan mütəxəssislərin işə qəbul olunmasına və Palata əməkdaşlarının beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən təşkil olunmuş kurs, seminar və treninqlərdə bacarıq və qabiliyyətinin artırılmasına, mövcud qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq daxili nizam-intizam və etik qaydalara riayət edilməsinə diqqət daha da gücləndirilmişdir;

– Palata cari fəaliyyətlə yanaşı özünün strateji hədəf və məqsədlərinə nail olmaq üçün Dünya Bankının dəstəyi ilə ölkəmizdə reallaşdırılan Korporativ və Dövlət Sektorunda Hesabatlılıq Layihəsi (CAPSAP) çərçivəsində Palatanın Strateji İnkişaf Planına uyğun müxtəlif istiqamətlərdə də müvafiq tədbirlər həyata keçirmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, Hesablama Palatasının inkişafına yönəldilən tədbirlər CAPSAP layihəsinin “Dövlət sektorunda hesabatlılıq” adlı 2-ci komponentinin bir hissəsini təşkil edir və bu tədbirlərin icrasını təmin etmək məqsədilə maliyyə mənbəyi kimi

müvafiq grant vəsaitinin ayrılması barədə qərar 2008-ci ilin dekabrında İsveçrə Hökumətinin İqtisadi Məsələlər üzrə Dövlət Katibliyində (SECO) təsdiq edilmişdir.

— 2009-cu il 12 mart tarixində “Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatası ilə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sosial Müdafiə Fondu arasında qarşılıqlı əməkdaşlıq barədə Razılaşma Memorandumu” imzalanmışdır.

— hesabat ili ərzində Hesablama Palatası Sədrinin təşəbbüsü və rəhbərliyi altında “Ali Audit Qurumları və onların beynəlxalq təşkilatları” adlı kitab işlənib hazırlanmış və nəşr edilmişdir. Bu mövzuda dünya təcrübəsində ilk dəfə olaraq çap edilmiş kitab Birləşmiş Millətlər Təşkilatına üzv olan ölkələrin ali maliyyə nəzarəti orqanlarının, Ali Audit Qurumlarının Beynəlxalq Təşkilatının (INTOSAI), Ali Audit Qurumlarının Avropa Təşkilatının (EUROSAI), Ali Audit Qurumlarının Asiya Təşkilatının (ASOSAI), Ali Audit Qurumlarının Afrika Təşkilatının (AFROSAI), Ali Audit Qurumlarının Ərəb Təşkilatının (ARABOSAI), Karib dənizi hövzəsi ölkələrinin Ali Audit Qurumları Təşkilatının (CAROSAI), Ali Audit Qurumlarının Latın Amerikasını və Karib Təşkilatının (OLACEFS), Sakit Okean hövzəsi ölkələrinin Ali Audit Qurumları Təşkilatının (PASAI) məqsədləri, vəzifələri və fəaliyyəti barədə məlumatları özündə əks etdirmişdir.

Qeyd edilmişdir ki, hesabat ili ərzində Hesablama Palatası fəaliyyətini INTOSAI standartlarının və mövcud qanunvericilik aktlarının tələblərinə uyğun təşkil etmək, aparılan maliyyə-büdcə nəzarəti tədbirlərini yüksək səviyyədə keçirmək, şəffaflığı təmin etmək və nəzarəti gücləndirmək, öz funksiya və səlahiyyətlərini mövcud şəraitə uyğun həyata keçirmək, Hesablama Palatasının Daxili Nizamnaməsinin 4-cü maddəsinin tələblərinin icrası olaraq öz fəaliyyətini reqlamentləşdirmək üçün müvafiq qanunvericilik çərçivəsinin yaradılmasına və normativ-metodiki sənədlərin hazırlanmasına xüsusi diqqət yetirmiş və “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının normativ-metodiki sənədlərinin hazırlanması və rəsmiləşdirilməsi Qaydaları”, “Hesablama Palatasının işinin planlaşdırılması Qaydaları”, “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının Kollegiya iclaslarının iş Qaydaları”, “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası tərəfindən maliyyə-büdcə nəzarəti tədbirlərinin hazırlanması, keçirilməsi və nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi Qaydaları”, “Hesablama Palatasının illik fəaliyyəti barədə hesabatın hazırlanması, baxılması və təsdiq olunması Qaydaları”, “Dövlət büdcəsinin icrası barədə müvafiq qanun layihələrinə və illik hesabatı dair Hesablama Palatasının rəyinin hazırlanması, baxılması və təsdiq edilməsi Qaydaları”, “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası əməkdaşlarının dövlət sirri təşkil edən məlumatlarla tanış olmağa buraxılması və məxfi sənədlərlə iş üzrə kargüzərliyin aparılması Qaydaları”, “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının funksiyalarının həyata keçirilməsi ilə əlaqədar dövlət hakimiyyəti orqanlarının nümayəndələrinin, auditor təşkilatlarının,

müstəqil auditorların, ekspertlərin və ayrı-ayrı mütəxəssislərin cəlb edilməsi Qaydaları”, “Dövlət büdcəsi və büdcədən kənar dövlət fondlarının (təsisatlarının) büdcələri haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun layihələrinə Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının rəyinin hazırlanması, baxılması və təsdiq olunması Qaydaları”, “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası Aparatının fəaliyyət Qaydaları”, “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası ilə digər dövlət nəzarət orqanlarının birgə nəzarət tədbirlərinin keçirilməsi Qaydaları”, “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının veb-saytının işinin təşkili və idarə olunması Qaydaları”, “Hesablama palatasının veb-saytının fəaliyyətinin təmin edilməsi üzrə İşçi qrupunun fəaliyyəti Qaydaları” hazırlanmış və eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən göndərilmiş “Dövlət maliyyə nəzarəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinə Hesablama Palatasında baxılaraq aidiyyəti üzrə müvafiq rəy verilmişdir.

Hesabatda qeyd edilmişdir ki, səmərəli və çevik dövlət maliyyə nəzarətinin daha da gücləndirilməsi və təsir dairəsinin genişləndirilməsi dövlət vəsaitlərinin məqsədyönlü istifadə olunmasını və onun nəticəliliyinin artırılmasını şərtləndirən mühüm amillərdən biri hesab olunur. Bu işə öz növbəsində dövlət vəsaitlərindən istifadə zamanı müxtəlif obyektiv və subyektiv səbəblərdən büdcə təşkilatlarının yol verdikləri nöqsan və çatışmazlıqların, qanunvericilik aktlarında və normativ-metodiki sənədlərdə mövcud olan boşluqların aradan qaldırılması üçün müvafiq tədbirlərin görülməsini zəruri edir. Dövlət maliyyə-büdcə nəzarəti orqanı kimi Hesablama Palatası öz rəy və təklifləri ilə dövlət vəsaitlərindən qənaətlə istifadəyə, habelə səmərəli dövlət idarəçiliyi sayəsində təkamülə və təkmilləşməyə yardım göstərilməsini əsas vəzifələrindən biri kimi qəbul edərək dövlət büdcəsinin formalaşdırılmasına və dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlərin təyinatı üzrə istifadə olunmasına, dövlət əmlakının və vəsaitlərinin idarə olunmasına dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi, nəzarət mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi və bu sahədə şəffaflığın artırılması məqsədilə 32 təkliflə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə müraciət etmişdir.

Hesabat ilində Hesablama Palatası beynəlxalq fəaliyyət sahəsində INTOSAI və onun Regional İşçi Qrupları (AFROSAI, ARABOSAI, ASOSAI, CAROSAI, EUROSAI, OLACEFS, PASAI), habelə ECOSAI (İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına (ECO) üzv olan ölkələrin Ali Audit Qurumları Birliyi) təşkilatları ilə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, bir çox ölkələrin Ali Audit Qurumları (AAQ) ilə ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq üzrə müvafiq işlərin aparılmasını davam etdirmişdir.

Belə ki, Palata hesabat dövründə INTOSAI-ın Uyğunluq Auditini üzrə Alt Komitəsi tərəfindən hazırlanmış ISSAI 4000 (Ümumi Anlayış), ISSAI 4100 (Maliyyə Sənədlərinin Auditindən ayrı aparılan auditlər üçün Uyğunluq Auditini Təlimatları), ISSAI 4200 (Maliyyə Sənədlərinin Auditini ilə

əlaqəli Uyğunluq Auditi) standartlarının layihələrinin, INTOSAI-ın Əsas Milli Göstəricilər üzrə İşçi Qrupu tərəfindən hazırlanmış “Hər bir ölkə üçün əsas milli göstəricilərin işlənilməsi və ümumi idarəetmə fəaliyyəti üzrə Sorğu”nun, INTOSAI-ın Ətraf Mühitin Auditi üzrə İşçi Qrupu tərəfindən hazırlanmış “Ətraf Mühitin Auditi üzrə 6-cı Sorğu”nun, EUROSAI-ın Strateji Planı üzrə İşçi Qrupu tərəfindən hazırlanmış Sorğunun, EUROSAI-ın Ətraf Mühitin Auditi üzrə İşçi Qrupu tərəfindən hazırlanmış “İqlim Dəyişkənliyinin Auditi üzrə Əməkdaşlığa dair Ümumi Mövqe” sənədinin layihəsinin, Avropa Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq Aləti çərçivəsində 2009-cu il üçün Azərbaycan üzrə Fəaliyyət Proqramı çərçivəsində “tviniq” alətinin tətbiqi istiqamətləri sənədinin, ASOSAI-ın XI Assambleyasının və IV Simpoziumunun, MDB iştirakçısı olan dövlətlərin ali maliyyə nəzarəti orqanlarının rəhbərləri Şurasının yeniləmiş Əsasnaməsi və Reqlamentinin layihələrinin, həmin təşkilatın nəzdində fəaliyyət göstərən Əsas Milli Göstəricilər (ƏMG) üzrə Ekspert qrupu tərəfindən hazırlanmış “Səmərəlilik auditinin təşkili və aparılması, ƏMG-nin istifadəsi üzrə metodiki tövsiyələr”in layihəsinin, ECOSAI təşkilatının İdarə Heyətinin XIV toplantısının və digər beynəlxalq qurumların Palataya daxil olmuş sənədlərinin ekspertizasını və müvafiq rəylərin hazırlanmasını təmin etmişdir.

EUROSAI-ın Ətraf Mühitin Auditi üzrə İşçi Qrupunun (EUROSAI WGEA) 2008-2011-ci illər üzrə İş Planına uyğun olaraq, 2009-cu ildə Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası və Avropanın 9 ölkəsinin Ali Maliyyə Nəzarəti Orqanları (Kipr Respublikası Audit Ofisi, Danimarka Milli Audit Ofisi, Estoniya Dövlət Audit Ofisi, İsrail Dövlət Nəzarətçisi və Ombudsmanı Ofisi, Makedoniya Respublikası Dövlət Audit Ofisi, Polşa Respublikasının Ali Nəzarət Palatası, Rusiya Federasiyası Hesablama Palatası, İsveçrə Federal Audit Ofisi və Ukrayna Hesablama Palatası) tərəfindən iqlim dəyişmələri mövzusu üzrə EUROSAI-ın koordinasiyalı paralel auditi aparılmışdır.

2009-cu ilin mart ayında Fransa Respublikasının paytaxtı Paris şəhərində Ali Audit Qurumlarının Avropa Təşkilatı (EUROSAI) və Ərəb ölkələri Ali Audit Qurumlarının Təşkilatını (ARABOSAI) təmsil edən 54 ali audit qurumunun iştirakı ilə keçirilmiş “Dövlət təşkilatlarının fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsində AAQ-ların rolu” mövzusunda II EUROSAI-ARABOSAI Konfransında Palatanın əməkdaşları iştirak etmiş və konfransın yekun sənədlərinə Hesablama Palatasının təklifləri də daxil edilmişdir.

Palatanın vəzifəli şəxslərinin hesabat ilinin 27 aprel–2 may tarixində Türkiyənin ali audit qurumu olan Sayıştay Başqanlığı ilə TİKA Başqanlığının əməkdaşlığı əsasında həyata keçirilən “TİKA Başqanlığının Fəaliyyət Göstərdiyi Ölkələrin AAQ-larının İnstitusional İmkanlarının İnkişaf Etdirilməsi və Tədris Layihəsi (SAYGEP)” çərçivəsində “Kənar nəzarət” mövzusunda keçirilən tədbirdə, habelə 2009-cu ilin oktyabr ayının 26-30 tarixində Qazaxıstan Respublikasının Almatı

şəhərində keçirilən ECOSAI təşkilatının İdarə heyətinin XIV İclasında və Tədris Komitəsinin IX İclasında iştirakı təmin edilmişdir.

2009-cu ildə Hesablama Palatası öz beynəlxalq fəaliyyətində xarici ölkələrin dövlət maliyyə nəzarəti orqanları ilə ikitərəfli münasibətlərin qurulması və inkişafına da diqqət yetirmişdir. Belə ki, Bolqarıstan Milli Audit Ofisi, Fransa Respublikası Hesablama Məhkəməsi, Polşa Respublikası Ali Nəzarət Palatası və digər AAQ-lar tərəfindən əməkdaşlıq üzrə saziş və memorandumların bağlanması barədə Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasına müvafiq təkliflər daxil olmuşdur.

Hesabatda qeyd olunmuşdur ki, Hesablama Palatasının fəaliyyətində aşkarlığın, şəffaflığın və hesabatlılığın təmin edilməsi Palatanın əsas fəaliyyət prinsiplərindən birini təşkil edir və beynəlxalq təcrübəyə və qüvvədə olan qanunvericilik aktlarının tələblərinə uyğun tənzimlənir və Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının fəaliyyətində aşkarlıq qüvvədə olan qanunvericilik aktlarına, o cümlədən “Hesablama Palatası haqqında”, “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında”, “İnformasiyanın əldə edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunlarına, “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının fəaliyyəti barədə məlumatların hazırlanması və kütləvi informasiya vasitələrində yayılması Qaydaları”na və digər müvafiq normativ-hüquqi sənədlərin tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilir. Hesablama Palatasının fəaliyyəti barədə mütəmadi olaraq kütləvi informasiya vasitələrinə (KİV) məlumatların verilməsi və bu istiqamətdə şəffaflığın təmin edilməsi məqsədi ilə “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının fəaliyyəti barədə məlumatların hazırlanması və kütləvi informasiya vasitələrində yayılması Qaydaları” yenidən hazırlanmışdır və bu Qaydalara əsasən məlumatlar KİV-ə mətbuat katibi tərəfindən əsasən press-reliz, məlumat və ya xəbər şəklində ötürülmüşdür. Palatanın fəaliyyəti barədə məlumatların verilməsində operativliyin təmin edilməsi üçün məlumatlar daha çox veb-saytda yerləşdirilmişdir. Hesabat ilində veb-saytın bütün bölmələri üzrə zəruri məlumatların vaxtında və dolğun yerləşdirilməsi, Palatanın cari fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik və normativ-metodiki təminat üzrə zəruri materiallarla təchiz olunması, cari fəaliyyətin ayrı-ayrı istiqamətlərini əhatə edən məlumatların, xəbərlərin, elanların və digər bütün zəruri informasiyanın vaxtında ötürülməsi təmin olunmuşdur.

Eyni zamanda, hesabat dövründə Palata tərəfindən telefon və faks vasitəsi ilə, şifahi və yazılı informasiya sorğuları əsasında da ictimaiyyətə məlumatlar verilmiş, Hesablama Palatasının fəaliyyəti barədə ayrı-ayrı informasiya agentlikləri və mətbuat orqanlarından Palataya daxil olmuş informasiya sorğuları müvafiq surətdə cavablandırılmış, həmçinin Palatanın informasiya-kommunikasiya təminatına da xüsusi diqqət yetirilmişdir.

Hesabatda qeyd edilmişdir ki, Hesablama Palatasının fəaliyyətini səmərəli təşkil etmək üçün 2009-cu ilin dövlət büdcəsində 3621,1 min manat vəsait nəzərdə tutulmuş və həmin vəsaitdən cəmi 2869,5 min manat istifadə edilmişdir, başqa sözlə Palatanın büdcə proqnozu 79,2% səviyyəsində icra edilmişdir.

Xərc maddələrində “Əməyin ödənişi” bölməsi ümumi xərclərin 79,9%-ni təşkil etməklə 75,5% icra edilmiş və ya 2895,0 min manat təyinata qarşı kassa icrası 2186,0 min manat olmuşdur. 2009-cu ildə bu maddə üzrə kassa icrasının aşağı səviyyəsi vakant vəzifələrin maliyyə təminatları ilə bağlı olmuşdur.

“Malların (iş və xidmətlərin) satın alınması” bölməsi smeta xərclərinin tərkibində 14,9% təşkil etməklə 94,3% icra edilmiş və ya 541,0 min manat təyinata qarşı kassa icrası 510,2 min manat olmuşdur ki, bu vəsaitdən də “İdarənin saxlanılması” köməkçi bölməsinə 140,5 min manat, “Ezamiyyə xərcləri” köməkçi bölməsinə 51,4 min manat, “Nəqliyyat xidmətləri haqqının ödənilməsi” köməkçi bölməsinə 57,9 min manat, “Kommunal və kommunikasiya xidmətlərinin ödənilməsi” köməkçi bölməsinə 55,8 min manat, “İstehlak mallarının və materiallarının alınması” köməkçi bölməsinə 204,6 min manat xərclənmişdir. Sonuncu köməkçi bölmə üzrə vəsaitlər Palatanın inventar və avadanlıqlarla təminatının və əməkdaşların iş şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün istifadə edilmişdir.

“Təqaüdlər və sosial müavinətlər” bölməsi smeta xərclərinin tərkibində 1,2% təşkil etməklə 80,7 % icra edilmiş və ya 41,9 min manat təyinata qarşı kassa icrası 33,8 min manat olmuşdur.

“Qeyri maliyyə aktivlərinin alınması” bölməsi smeta xərclərinin tərkibində 3,7% təşkil etməklə 99,9 % icra edilmiş və ya 134,4 min manat təyinata qarşı kassa icrası 134,2 min manat olmuşdur. Belə ki, bu köməkçi bölmə üzrə 2009-cu ildə Palataya 4 ədəd yüngül minik avtomobili, 11 kompüter dəsti, 7 ədəd printer, 6 ədəd noutbuk və 15 ədəd sair ofis avadanlıqları alınmışdır.

“Digər xərclər” bölməsi smeta xərclərinin tərkibində 0,24% təşkil etməklə 61,2% icra edilmiş və ya 8,7 min manat təyinata qarşı kassa icrası 5,3 min manat olmuşdur.

Eyni zamanda, qeyd etmək lazımdır ki, dövlətin davamlı inkişafı və sabitliyi üçün dövlət vəsaitlərindən düzgün və səmərəli istifadə edilməsi, etibarlı maliyyə idarəetməsinin və inzibati fəaliyyətin düzgün təşkili və bu sahədə şəffaflığın təmin edilməsi məqsədilə maliyyə nəzarəti sisteminin gücləndirilməsi, nəzarət qurumlarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və onların maddi texniki təminatının təmin edilməsi istiqamətində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Möhtərəm cənab İlham Əliyevin apardığı məqsədyönlü siyasətin tərkib hissəsi olaraq Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2007-ci il 28 iyul tarixli 201s sayılı sərəncamı ilə Bakı şəhəri, Səbail rayonu,

Xəqani küçəsi, 33 ünvanında yerləşən bina Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının balansına verilmiş və aidiyyəti dövlət strukturları ilə razılaşdırılmaqla müvafiq layihə-smeta sənədləri hazırlanmış, köhnə binanın sökülərək yeni inzibati binanın tikintisi üçün Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müvafiq sərəncamı ilə dövlət büdcəsinin investisiya xərclərindən vəsait ayrılmışdır. Yeni inzibati binada işçilər üçün tam şərait yaradılmaqla onların səmərəli fəaliyyətinə böyük imkanlar açılmışdır. Bu da öz növbəsində kənar maliyyə nəzarəti orqanı kimi Hesablama Palatasına dövlət başçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən daim diqqət və qayğı göstərildiyini bir daha sübut edir. Hesabat ilində dövlət büdcəsinin əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərində inzibati binanın tikintisi ilə əlaqədar olaraq işlərin başa çatdırılması üçün 2,2 milyon manat məbləğində vəsait ayrılmış və 2009-cu il dekabrın 21-də Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının yeni inzibati binası istifadəyə verilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 12 fevral 39s nömrəli sərəncamı ilə “Beynəlxalq və respublika səviyyəli tədbirlərin keçirilməsi ilə bağlı xərclər üzrə 2009-cu ilin dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş vəsaitin bölgüsü”ndə Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasına 50,0 min manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin İqtisadi Siyasət Komitəsinin, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin, Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının, Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqının və Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının təşkilatçılığı ilə hesabat ilinin 16-17 oktyabr tarixlərində Bakı şəhərində “Böhrandan sonrakı iqtisadiyyatda maliyyə resurslarının səmərəli idarə olunmasında şəffaflığın rolu” mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçirilmişdir. Konfransın bir neçə təşkilat tərəfindən birgə keçirilməsi nəzərə alınaraq smeta üzrə nəzərdə tutulmuş vəsaitdən bu məqsədə 10,0 min manat məbləğində vəsait xərc edilmişdir.

Bundan başqa, 2009-cu ildə Hesablama Palatasının müraciəti əsasında Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən INTOSAI, EUROSAI, ASOSAI və ECOSAI təşkilatlarına 1288 Avro və 500 ABŞ dolları məbləğində üzvlük haqları ödənilməsi də Hesabatda öz əksini tapmışdır.